

Llei 1/98 de 23 de Marzu, d'Usu y Promoción del Bable/Asturianu

LLEI 1/98, del 23 de marzu, BOPA N°73, del 28-III-98

El Presidente del Principáu d'Asturies

Seya notoriu que la Xunta Xeneral del Principáu d'Asturies aprobó, y yo, nel nome de So Maxestá'l Rei, y d'aluerdu colo dispuesto nel artículu 31.2 del Estatutu d'Autonomía p'Asturies, vengo a promulgar la Llei que vien darréu d'usu y promoción del bable/asturianu.

Entamu

L'Estatutu d'Autonomía p'Asturies establez nel so artículu 4: "El bable gozará de protección. Promoveráse'l so usu, la so difusión nos medios de comunicación y el so enseño, respetando siempre les variantes locales y voluntariedá del so aprendimientu".

Asina mesmo, nel artículu 10.1.15 señala como competencia del Principáu: "El fomentu y protección del bable nes sos diverses variantes que, como modalidaes llingüístiques, s'empleguen nel territoriu del Principáu d'Asturies".

Per otru llau, el mesmu artículu, nel apartáu 1.14, señala tamién como una de les competencies del Principáu: "El fomentu de la investigación y de la cultura, con referencia especial a les sos manifestaciones rexonales y al enseño de la cultura autóctona". Baxo esti puntu de vista, el bable y les sos modalidaes constituyen un heriedu histórico-cultural que ye mester defender y caltener

Tamién ye persabío que potenciar la pluralidá llingüística y cultural d'una rexón favorez l'esporgu de les señes d'identidá de los pueblos que formen en xunto la nación española.

La recuperación pol pueblu asturianu de la bayura del bable/asturianu esixe una riestra d'actuaciones que tengan como oxetivu'l fomentu, la protección, el caltenimientu y el bon usu que respete les diverses modalidaes.

El Conseyu de Gobiernu del Principáu, qu'asumió la dirección y coordinación de les actividaes relacionaes col bable/asturianu vieno estableciendo midíes de promoción del mesmu, sobre manera nes estayes del enseño y n'otros sectores institucionales. Estes midíes teníen como oxetivu la recuperación, caltenimientu y promoción del bable y les sos variantes.

Abúltanos aparente avanzar nesi procesu y al mesmu tiempu n'algamar que quede perafitao lo que se fexo hasta'l presente. Por too ello considérase oportunu'l desenvolvimientu del conteníu del artículáu del nuesu Estatutu no tocante al bable/asturianu y les sos modalidaes. Nesti sen ye necesario afondar n'aspectos como l'usu, l'enseñu, la promoción nos medios de comunicación, que permitan cumplir cola demanda social d'anguaño en función d les esixencies del nuesu Estatutu.

Capítulu I. Disposiciones Xenerales

Artículu.1 - Llingua tradicional.

El bable/asturianu, como llingua tradicional d'Asturies, gozará de proteccion. El Principáu d'Asturies promoverá'l so usu, difusión y enseñu.

Artículu.2 – Gallego-asturianu.

El rexime de protección, respetu, tutela y desenvolvimientu establecíu nesta Llei pal bable/asturianu ha estendese, mediante regulación especial, al gallego-asturianu nes zones onde tien calter de modalidá llingüística propia.

Artículu.3 - Oxetu de la Llei.

Ye oxetu d'esta Llei:

- a) Amparar el derechu de los ciudadanos a conocer y emplegar el bable/asturianu y establecer los medios que lo faigan efectivo.
- b) Fomentar la so recuperación y desendolcu, definiendo midíes pa promover el so usu.
- c) Garantizar l'enseñu del bable/asturianu, nel exerciciu de les competencies asumíes pol Principáu d'Asturies, d'acordies colos principios de voluntariedá, gradualidá y respetu a la realidá sociollingüística d'Asturies.
- d) Asegurar el so llibre usu y la non discriminación de los ciudadanos por esti motivu.

Capítulu II. Del usu del bable/asturianu

Artículu.4 - Usu alministrativu.

1. Tolos ciudadanos tienen derechu a emplegar el bable/asturianu y a esplicase nelli, de palabra y per escrito.
2. Ha tenese por válidu a tolos efeutos l'usu del bable/asturianu nes comunicaciones orales o escrites de los ciudadanos col Principáu d'Asturies.

3. El Principáu d'Asturies favorecerá la conocencia del bable/asturianu por parte de tolos emplegaos públicos que desendolquen la so xera n'Asturies; la conocencia del bable/asturianu podrá valorase nes oposiciones y concursos convocaos pol Principáu d'Asturies, en riquiéndolo les carauterístiques del puestu de trabayu y la naturaleza de les funciones que vaigan desendolcase.

Artículu.5 – Publicaciones

1. Les disposiciones, resoluciones y alcuerdos de los muérganos institucionales del Principáu, asina como les lleis aprobaes pola Xunta Xeneral, podrán espublizase en bable/asturianu, mediante edición separtada del BOLETÍN OFICIAL DEL PRINCIPÁU D'ASTURIES; l'alcuerdu de publicación va ser adoptáu pol muérganu o institución qu'autorice u ordene la publicación.
2. Les publicaciones, impresos, modelos, folletos o anuncios institucionales van poder publicase indistintamente en castellanu, bable/asturianu o nes dos llingües; en teniendo efeutu pa con terceros, han espublizase obligatorio en castellán, ensin perxuiciu de que puean dir tamién en bable/asturianu.

Artículu.6 - Convenios

El Principáu d'Asturies podrá apautar convenios cola Alministración del Estáu pa promover l'usu del bable/asturianu polos servicios que desendolquen les sos funciones nel territoriu d'Asturies.

Artículu.7 - Muérganu de traducción

L'Alministración del Principáu ha disponer d'un muérganu de traducción oficial bable/asturianu-castellanu, al que van correspuender les funciones que siguen:

- a) Facer la traducción o certificar la so validez, según el casu, de tolos textos qu'hayan espublizase en bable/asturianu nos Boletinos Oficiales del Principáu d'Asturies y de la Xunta Xeneral del Principáu d'Asturies.
- b) Facer cualquier traducción bable/asturianu-castellanu pa la que seya requeríu, mesmo polos poderes públicos nel exerciciu de les sos competencias que poles instituciones de les que fala l'artículu 16 d'esta Llei.
- c) Cualquier otra que se-y atribuya nel desenvolvimientu reglamentariu de la presente Llei.

Artículu.8 - Ayuntamientos.

1. Los Ayuntamientos asturianos podrán adoptar les midíes necesaries p'asegurar la efectividá del exerciciu de los derechos llingüísticos qu'esta Llei concede a los ciudadanos residentes n'Asturies.
2. El Principáu d'Asturies podrá apautar colos Ayuntamientos planes específicos pal usu del bable/asturianu nos conceyos respectivos, pa lo que va poder subvencionar los servicios y actuaciones que foran precisos.

Capítulu III. De la enseñanza

Artículu.9 - Enseñanza.

El Principáu d'Asturies, nel exerciciu de les sos competencies, va asegurar la enseñanza del bable/asturianu y promover el so usu dientru del sistema educativu, nos términos previstos nel Estatutu d'Autonomía d'Asturies.

Artículu.10 - Currículu

1. Nel exerciciu de les sos competencies, el Principáu d'Asturies ha garantizar la enseñanza del bable/asturianu en tolos niveles y graos, respetando sicasí la voluntariedá del so aprendimientu. De cualesquier manera, el bable/asturianu ha ser enseñáu dientro del horariu escolar y va ser consideráu como materia integrante del currículu.
2. Los principios anteriores fadránse estensivos tamién a la educación permanente d'adultos.
3. La escoyeta del estudiu o del emplegu del bable/asturianu como asignatura del currículu en nengún casu podrá servir de motivu de discriminación de los alumnos.

Pa los que lo escueyan, el so aprendimientu o usu nun podrá torgar que reciban la mesma formación y conocimientos n'igualdá de condiciones que'l restu del alumnáu.

Artículu.11 - Titulaciones

El Principáu d'Asturies va establecer:

- a) Les titulaciones necesaries pa impartir la enseñanza del bable/asturianu.
- b) Titulaciones y certificaciones qu'acrediten el conocimientu del bable/asturianu.
- c) Programes de formación y procedimientos d'acesu relativos a diches titulaciones y certificaciones.

- d) El procedimientu pa l'autorización de llibros de testu a emplegar na enseñanza del bable/asturianu.
- e) El decretu de currículu nos distintos niveles educativos.

Capítulu IV. De los medios de Comunicación y de la producción editorial y audiovisual

Artículu.12 - Promoción

Les alministraciones públiques han promover la defensa del bable/asturianu nos medios de comunicación públicos y privaos.

Artículu.13 - Difusión

1. El Principáu d'Asturies va contribuir a la difusión nos medios de comunicación del bable/asturianu per aciu de:
 - a) La ellaboración y dotación presupuestaria de planes d'apoyu económicu y material pa que los medios de comunicación empleguen el bable/asturianu davezu.
 - b) La protección de les manifestaciones culturales y artístiques, la edición de llibros, la producción fonográfica, audiovisual y cinematográfica y otre actividaes cualesquiera que se desendolquen en bable/asturianu.
2. Nos programes de radio y televisión y nos demás medios de comunicación presentes anguaño o nel futur na Alministración autonómica, esta ha curiar que'l bable/asturianu tenga una presencia afayadiza.

Artículu.14 - Subvenciones.

1. La convocatoria de subvenciones o ayudes a los medios de comunicación, producciones audiovisuales, cinematográfiques o editoriales podrá ser específica pa producciones o publicaciones en bable/asturianu; nes demás publicaciones y producciones fomentaráse la so presencia non llendada a estayes o espacios determinaos.
2. Les empreses y empresarios, privaos o públicos, qu'empleguen el bable/asturianu na publicidá, etiquetáu, correspondencia o documentación tamién podrán ser beneficiarios de subvenciones y ayudes convocaes específico pa esti fin.

Capítulu V. De la toponimia

Artículu.15 - Topónimos.

1. Los topónimos de la Comunidá Autónoma del Principáu d'Asturies han tener el nome oficial na so forma tradicional. Pal casu de qu'un topónimu tenga usu xeneralizáu na forma tradicional y en castellanu, el nome podrá ser bilingüe.
2. D'aluerdu colos procedimientos que se determinen reglamentariamente, correspuende al Conseyu de Gobiernu, col dictame previu de la Xunta de Toponimia del Principáu d'Asturies y ensin perxuiciu de les competencies conceyeres y estatales, determinar los topónimos de la Comunidá Autónoma.

Capítulu VI. De los muérganos consultivos

Artículu.16 - Muérganos consultivos y asesores.

Pa los efectos de lo dispuesto na presente Llei, van tener consideranza de muérganos consultivos y asesores de l'Alministración del Principáu d'Asturies, les instituciones que siguen:

- a) La Universidá d'Uviéu
- b) L'Academia de la Llingua
- c) La Xunta de Toponimia del Principáu d'Asturies
- d) El Real Institutu d'Estudios Asturianos (RIDEA).

Artículu.17 - Universidá d'Uviéu

La Universidá d'Uviéu, nel exerciciu de les sos competencies, y cola fin de garantizar la capacitación aparente del profesoráu necesariu pal enseñu del bable/asturianu, va desendolcar, a traviés de los departamentos correspondientes, la formación inicial del mesmu. Compete tamién a la Universidá la investigación llingüística y filolóxica en relación col bable/asturianu.

Artículu.18 - Academia de la Llingua

Ensin perjuiciu de les atribuciones propies que tienen nel exerciciu de les sos competencies les instituciones de les que fala l'artículu 16 d'esta Llei, corresponderán a l'Academia de la Llingua les funciones siguientes:

- a) Siguimientu de los programes y planes rexonales en materia de bable/asturianu.
- b) Emitir dictámenes por iniciativa propia o a instancies lo mesmo de la Xunta Xeneral del Principáu que del Gobiernu rexonal al respetive d'actuaciones concretes en materia de bable/asturianu.
- c) Asesora y facer propuestas no tocante al bable/asturianu, en pidiéndolo los organismos competentes en materia cultural y/o llingüística, a l'Alministración del Principáu d'Asturies.
- d) Cualquier otra que se-y atribuya nel desenvolvimientu reglamentariu de la presente Llei.

Disposición añidida

El gallego-asturianu ha tener un tratamientu asemeyáu al bable/asturianu no tocante a protección, respetu, enseñu, usu y tutela nel so ámbitu territorial.

Disposición transitoria

Mentatu nun s'aprueben los procedimientos y planes d'estudios necesarios p'algamar les titulaciones mentaes nel apartáu c) del artículu 11, el Principáu d'Asturies ha reconocer oficialmente, na manera que se determine reglamentariamente, les titulaciones espedíes por instituciones oficiales.

Disposición final

Autorízase al Conseyu de Gobiernu pa dictar les disposiciones reglamentaries que fueren mester pal desenvolvimientu y execución d'esta Llei.

Polo tanto, ordeno a tolos ciudadanos a los que-yos seya d'aplicación esta Llei que collaboren nel so cumplimientu, asina como a tolos Tribunales y Autoridaes que la guarden y faigan guardar.

N'Uviéu, a 23 de marzu de 1998

El Presidente del Principáu
SERGIO MARQUÉS FERNÁNDEZ